

OFFICE INTERNATIONAL

du Coin de Terre et des Jardins Familiaux

Regroupement des fédérations européennes des jardins familiaux
association sans but lucratif

Mehiläiset siirtolapuutarhoissa

PIENI OPAS SIIRTOLAPUUTARHUREILLE

20 rue de Bragance, L-1255 Luxembourg

1. Tiedottaminen ja tietoisuuden herättäminen

a) Tosiasioiden tunnistaminen

Miksi mehiläiset ovat tärkeitä puutarhassa?

- Onnistunut pölytys on tärkeää monien marjojen ja hedelmien runsaalle ja tasalaatuiselle sadolle. Esimerkiksi mansikka, pensasmustikka, herukat ja omenat hyötyvät, jos läheltä löytyy mehiläispesä.
- Tarhamehiläisten pölytysmatka voi olla 2-3 km.
- Tarhamehiläiset toimivat ”lentävinä lääkäreinä” tuottaessaan terveellistä hunajaa ja pölyttäen ympäristöä.
- Mehiläisten pölyttämät hedelmät ja marjat ovat maukkaampia ja mehevämpiä sekä tasalaatuisia.

Mehiläisillä on monia uhkia:

- kapeat geenivarat
- mehiläishoitajien puutteelliset tiedot mehiläishoidosta
- varroapunkit ovat suuri ongelma
- home-, bakteri- ja virusperäiset taudit
- kasvinsuojeluaineiden/tuholaismyrkkujen huono sieto
- yksipuolinen ravinto
- mettä sekä siitepölyä sisältämättömät kerrottuja kukkia kasvattavat koristekasvit ovat yleistyneet puutarhoissa
- pesäpaikkojen puute

b) Tiedottaminen/koulutus

- koulutustilaisuudet/tietoiskut kokouksissa ja tapahtumissa (esim. liittokokous, Kohtaamispäivä, kurssitilaisuudet, yhdistyksen vuosikokous)
- lehtiartikkelit, tiedotteet jne.
- kannattaa aloittaa niistä siirtolapuutarhureista, jotka ovat jo tiedostaneet asian tärkeyden – lumipalloefekti
- kannattaa selittää tarhamehiläisten tärkeimmät ominaisuudet ja miten ne vaikuttavat puutarhassa
- mehiläishoitajan luontopolku
- perustetaan koepesät, jotta puutarhurit saavat ensin rauhassa kokeilla mitä mehiläishoito on eivätkä ryntää suinpäin rakentamaan omia pesiä
- opetellaan tuntemaan ja arvostamaan mehiläisistä peräisin olevia tuotteita: mehiläisvaha, siitepöly ja kittivaha eli propolis. Mehiläismyrkkyä voidaan käyttää reumasairauksien hoidossa.
- kouluvierailut
- suurelle yleisölle mahdollisuus osallistua
- lapset mukaan
- hunajamaistiaiset
- luennot aiheena esim. pölytyksen tärkeys puutarhassa
- tiedotuskampanjat

2. Tarha- ja luonnonvaraisille mehiläisille tärkeitä:

- kukkivat yrtit, kasvit, pensaat ja puut ovat pysyvä ravinnon lähde
- apilat, päivänkakkara, lumikello, krookus, voikukka jne.
- paju, lehmus, hevuskastanja jne.
- hedelmätarhat, joissa viljellään perinteisiä, seudulle tyypillisiä hedelmälajikkeita
- punaherukka, mustaherukka, mansikka ja vadelma
- pensaat (orapihlaja, kuusama ja pähkinäpensas)
- muut (leppä, vaahtera, pensaskanukka ja tuomipihlaja)

Puutarha, jossa on monipuolisesti hyötykasveja on mehiläisille hyvä ravinnonlähde. Myös kukkaniityt ovat erinomaisia. Nurmikentät kukkivaa apilaa lukuun ottamatta eivät ole mehiläisille hyvä mesilähde.

3. Luonnonvaraiset mehiläiset

- Luonnonvaraisia mehiläislajeja on tavattu Suomessa 220, ja suurin osa niistä on erakkomehiläisiä.
- Varhaiskevällä ne tarvitsevat kukkia, joissa on paljon mettä ja siitepölyä. Kotoperäiset kasvit ovat erityisen tärkeitä. Paju on useille pölyttäjille kevään ensimmäinen siitepölyn lähde.

- Lisääntymis- ja pesimispaikoiksi ne tarvitsevat pieniä rakennelmia, kuten kuivia seinärakosia, halkeamia sementissä, hiekkaisia aukeita, hiekkamaarinteitä, onttoja runkoja ja keloja ja muita onkaloita.
- On mahdollista tukea näitä tärkeitä pölyttäjiä, vaikka ei ryhtyisikään mehiläishoitajaksi! (Tarhamehiläinen on ainoastaan yksi mehiläislaji.)

4. Mehiläishoito siirtolapuutarhoissa

Mehiläisten pito kaava-alueella on sallittua nykyisen käytännön ja lainsäädännön mukaan edellyttäen, että siitä ei aiheudu kohtuutonta haittaa lähiympäristölle. Mehiläisten pistoherkkyys muualla kuin pesän välittömässä läheisyydessä on erittäin vähäinen. Mehiläinen pistää yleensä vain puolustaessaan pesäänsä tai itseään.

a) Mehiläispesän perustaminen

Sijainti:

- huomaamaton ja rauhallinen paikka, jossa on mahdollisimman vähän jalankulkuliikennettä mehiläispesän lähellä
- tuulensuojainen paikka
- pesän lentoaukkojen tulisi sijaita omalle palstalle päin
- n. 1 metrin päässä pesäaukon suusta sijaitseva aita tai vastaava saa mehiläiset suuntaamaan lentonsa ylöspäin ja pysyttelemään poissa ihmisten tieltä
- lähellä sijaitsevasta vesipisteestä mehiläiset saavat helposti kuljetettua vettä pesään
- ellei muuta ole sovittu, olisi hyvä, jos naapurin palstalle olisi matkaa 10 metriä
- erillisellä mehiläistarhalla pitäisi olla kokoa ainakin 100-200 m²

Näin säästyt ongelmilta:

- liiku rauhallisesti tarhamehiläisten läheisyydessä
- ota yhteyttä tarhaajaan, mikäli mehiläiset aiheuttavat ongelmia tai sinulla on kysyttävää
- älä mene luvatta häiritsemään pesää

b) Mehiläisten ostaminen

- hanki neuvoja/apua mehiläishoitajalta
- aloittelijan kannattaa käydä alkeiskurssi, joita mehiläishoidon paikallisyhdistykset järjestävät
- verkostoidu muiden mehiläisharrastajien kanssa

- ostaessasi pesää vaadi terveystodistus esikotelomädän varalta. Se on mehiläisille haitallinen sikiötauti.
- vaadi kuningattaren alkuperätodistus

c) Mehiläishoito

- tee yhteistyötä muiden tarhaajien kanssa
- opettele perusasiat
- muista hygieenisuusvaatimukset
- muista hyvän mehiläishoidon käytännöt
- vältä synteettisiä kasvinsuojeluaineita
- juridiset vaatimukset:
  - mehiläistautien torjunta
  - hunajan markkinointi (elintarvikelainsäädäntö),
  - kuluttajansuoja

d) Mehiläishoitotarvikkeet

- mehiläispesä (esim. Farrar tai Langstroth, pohjia ja kattoja)
- mehiläiset
- mehiläisvahasta valmistetut pohjukkeet
- suojahaalari
- suojahanskat
- savutin
- pesätyökalu
- harja
- muu varustus

e) Hunajan käsittelyyn:

- kuorimahaarukka
- hunajalinko
- hunajasiivilä
- kuorimalaatikko
- pakkausastia
- Lisätietojatarvikkeista: <http://www.slideshare.net/hunajanet/minustako-mehilistarhaaja>

f) Kulut ja ansiot

- pesät ja muu varustus pienimuotoiseen mehiläishoitoon (1 pesä) 300-400 euroa
- HUOM! Mehiläishoito on niitä harvoja harrastuksia, joilla voi ansaita rahaa. Yksi pesä tuottaa keskimäärin 39 kg hunajaa kesässä.

g) Jos mehiläinen pistää:

- mehiläisen piikin mukana tulee myrkkypussi, joka pumppaa myrkkyä piston jälkeenkin. Raapaise koko pussi pois esimerkiksi kynnellä. Mehiläinen kuolee piston jälkeen.
- turvotus, punoitus ja kutina on normaalia (ensiavuksi kyypakkaus), mutta jos muualla kehossa näkyy reaktioita tai esiintyy esim. huimausta, ihottumaa tms. on välittömästi otettava yhteyttä lääkäriin
- jos mehiläinen pistää suuhun, kurkkuun tai silmien alueelle, on välittömästi otettava yhteyttä lääkäriin

5) Lisätietoja:

Suomen Mehiläishoitajain Liitto ry.

a) alan kirjallisuutta:

Lauri Ruottinen, Tarja Ollikkala, Heikki Vartiainen, Ari Seppälä: Mehiläishoitoa käytännössä, s. 50, Helsinki, Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML ry, Mehiläinen- lehti, Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML ry.

b) verkkosivustoja

www.mehilaishoitajat.fi

www.hunaja.net

www.lahtisenvahavalimo.fi

www.mesimestari.fi

www.evira.fi

Tämä opaskirjanen on työstetty seuraavien henkilöiden suosiollisella avustuksella:

Cornelis Hemmer, Stiftung für Mensch und Umwelt
Cornelis Hemmer & Corinna Hölzer, jotka ovat kirjoittaneet kirjan Wir tun was für Bienen (1. painos 2013, Kosmos Verlag Stuttgart)

Muu lähdeaineisto:

- Der Fachberater 2/2013 (Saksan Puutarhaharrastajien Liitto)
- Der Kleingärtner heinäkuu/elokuu 2013 (Itävallan Puutarhaharrastajien Liitto)
- Merkblatt (v.2011) Puutarha mehiläisten laitumena (Sveitsin Siirtolapuutarhaliitto)
- useat Luxemburgin Siirtolapuutarhaliiton käytössä olevat artikkelit
- Hervé Bonnavaudin kirjoittama artikkeli aiheesta

Kuvat:

Kuva 1:	Andrena	Hans-Jürgen Sessner
Kuva 2:	Yrttejä	Corinna Hölzer
Kuva 3:	Kukka ja mehiläinen	Laurence Gerard
Kuva 4:	Mehiläispesiä siirtolapuutarhassa	Puolan Siirtolapuutarhaliitto
Kuva 5:	Sievä hotelli luonnonvaraisille Mehiläisille	Jürgen Schwandt
Kuva 6:	Megachile	Hans-Jürgen Sessner
Kuva 7:	Siirtolapuutarhassa	Cornelius Hemmer

Kiitämme lämpimästi Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML ry:n tutkimuskoordinaattoria ja tiedottajaa Tuula Lehtosta tämän opaskirjasen asiatarviksesta ja lisätietojen antamisesta.